

немецкого. – Донецк: Издательство «Донбасс», 1999. – 123 с. **10.** Бауман З. Индивидуализированное общество / Пер. с англ. Под ред. В. Л. Иноземцева; Центр исслед. индустр. о-ва / «Свободная мысль». – М.: Логос, 2002. – 325 с. **11.** Уолцер М. О терпимости. – М.: «Идея-Пресс», 2000. – 160 с. **12.** Феллер М. Міжнародні взаємини – це передусім взаємна повага // Віче. – 2002. – № 9 (126). **13.** Хабермас Ю. Способны ли сложносоставные общества к формированию разумной идентичности? // В поисках национальной идентичности. Философские и политические статьи. – Донецк: «Донбасс», 1999. – 123 с. **14.** Нагорна Л. Національна ідентичність в Україні.-К.: ІПІЕНД, 2002. – 272с. **15.** Титодар М. Етнологія / Навч. посібник для студентів історичного факультету. – Ужгород, 1998. **16.** Бевз Т. Українська державність: ідеологія, політика, практика (Система народоправства у теоретичній спадщині Н. Я. Григорієва). – К.: ІПІЕНД, 2004. – 248 с. **17.** Енциклопедія етнокulturознавства: Понятійно-термінологічний інструментарій, концептуальні підходи. / [Римаренко Ю. І., Чернець В. Г., Шемшученко Ю. С. та ін.]; Ін-т держави і права ім. В. М. Корещького НАН України. Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв; [Редкол.: Римаренко Ю. І. (голова) та ін.] – К., 2000. **18.** Мала енциклопедія етнодержавознавства. К., 1997. **19.** Рудницький С. Чому ми хочемо самостійної України? – Львів, 1994. **20.** Українське народознавство. – Львів, 1994. **21.** <http://dialogs.org.ua> **22.** Эплер Э. Нация есть нечто нерушимое // Форвертс. – Бонн, 1989. – №8. **23.** Михальченко М. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. – Дрогобич, 2004. **24.** Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корещького; [Упоряд. Ю. І. Римаренко; Редкол.: Ю. І. Римаренко (відп. ред.) та ін.] – К.: Генеза: Довіра, 1996. **25.** Тоффлер Е. Третья Хвиля. – К., 2000.

УДК 328.185

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ

Кохан Г. В.

У статті пропонується аналіз підходів до вивчення політичної корупції, які використовувалися протягом ХХ ст., звертаючи особливу увагу на особливості застосування кожного підходу до вивчення політичної корупції та його ефективності. Окремо наголошено на нових міждисциплінарних підходах, які набули популярності у 1990-х роках.

Ключові слова: політична корупція, підхід, мораль, порівняння, структура, елемент, інститут, біхевіоралізм, плюралізм.

The article deals with the analysis of approaches to study political corruption which were used in 20-th century. Special attention is paid to peculiarities of using every approach to study political corruption and its efficiency. New interdisciplinary approaches that became popular in 1990-s are actualized.

Keywords: *political corruption, approach, morality, comparison, structure, element, institute, behavioralism, pluralism.*

Упродовж ХХ ст., коли явище корупції остаточно оформилося і політична корупція була виокремлена з-поміж інших видів корупції, її намагалися досліджувати з позицій таких підходів, як системний, структурно-функціональний, компаративістський, релятивістський, біхевіоралістичний, інституціоналістський, комунітарний, синергетичний тощо. Кінець ХХ ст. характеризувався застосуванням плюралістичного підходу до аналізу політичної корупції.

Мета статті – проаналізувати процес та наслідки вивчення політичної корупції у межах різних методологічних підходів.

На початку ХХ ст. найперше з'явилися праці у дусі моралістичного підходу таких американських вчених, як С. Сімонса [28], Г. Гайнеса [11], Р. Джоржа [10] та Г. Форда [9]. Варто зазначити, що моралістичний підхід до дослідження політичної корупції переважав і надалі: корупцію спочатку засуджували як негативне явище політичного життя, а потім розглядали вже як інституційну, поведінкову або системну проблему суспільства та політичної системи. Дослідження не були присвячені безпосередньо самому явищу політичної корупції, проте вони торкалися різних аспектів корупційної діяльності в політиці.

До питання корупції, як до однієї з основних проблем, які постали перед Америкою на початку ХХ ст., звертався Р. Джордж у своєму дослідженні урядових функцій. Він вважав, що внаслідок «банкрутства» загального рівня моралі в Америці після громадянської війни виникли такі проблеми, як корупція, нецільове витрачання державних коштів, зниження довіри до місцевих та національних урядів. Такі справи, як «твідове кільце» (монополія на продаж твідової тканини), підробка віскі, кредитні афери тощо, свідчили про загальний рівень деморалізації. Автор зробив особливий наголос на тому, що епітет «чесний», який вживали до якогось кандидата на виборах, міг стати гарантією перемоги. Запобігання корупції, а не встановлення економічного менеджменту, стало завданням американців. Уперше постало питання про відповідальність влади за поширену корупцію, яка впливала на ефективність діяльності

державних службовців, а через це – на втрату інтересу виборців до вдосконалення роботи уряду [10; с. 78].

Треба відзначити, що корупція у моральному сенсі визнавалася проблемою багатьох країн світу. У дискусіях початку ХХ ст. зазначалось, що уникнення корупційних дій у державних органах відповідно сприятиме покращенню благополуччя як кожного окремого громадянина, так і всієї держави. Можна твердити, що ранні американські дослідники, які у своїх роботах опосередковано порушували проблему політичної корупції, розглядали її лише як недолік законодавства або неефективної роботи механізму стримувань і противаг, або як формальну юридичну проблему, яку може вирішити уряд, удосконаливши систему законодавства.

Розмірковуючи над зв'язком політичної корупції та моралі, особливу увагу варто приділити словам лорда Дж. Актона, висловленим на початку ХХ ст. і які набули популярності в теорії корупції у другій половині ХХ ст. Дослідники неодноразово намагались і підтвердити, і спростувати його твердження за допомогою економічних та соціологічних методів [26; с.144]. Актонівська формула торкається парадоксу влади та моралі, а саме: влада схильна до корумпування, а абсолютна влада корумпує абсолютно. А. Рогов та Х. Ласвел у своїй праці «Влада, корупція та чесність» (1963 р.) «перевіряли» цей вислів Дж. Актона і показали, що він яскраво підтверджується американськими інституційними відносинами, проте з певними обмеженнями. Так, американські інститути були створені з метою стримування державного та приватного зловживання владою [26; с.143]. Застосувавши теоретичну схему А. Рогова та Х. Ласвела для всіх державних інституцій США, які були здатні надати можливість службовцеві або здійснювати корупційні дії, або отримати «титул», у результаті дійшли цікавих висновків, що актонівська оцінка є великим спрощенням і вимагає уточнення цілей у часі та є неточним для визначення політики.

Моралістичний підхід до політичної корупції, який переважав у англосаксонській політичній думці, репрезентував девіацію від якоїсь зразкової держави. Урядовці та політики, які брали хабарі, описувались як жорстокі та грубі люди, що використовували свої посади у приватних інтересах, завдаючи шкоди громадській користі. Таке моралістичне бачення панувало до 1960 р., хоча розуміння політичної корупції, перш за все, як моральної проблеми певного суспільства зустрічається і в ХХІ ст.

Надалі дослідники-суспільствознавці визнавали, що корупція має неминучий характер на певних стадіях розвитку, і на неї впливають традиції, звичаї, процеси модернізації та розвитку. Так С. Гантінгтон [15] та С. Лефф [19], дотримуючись погляду,

відмінного від моралістичного підходу, наголошували, що в ході модернізації країни корупція є ефективною суспільною практикою. С. Пундей у розрізі аналізу державного фінансування у бідних країнах вказував на те, що корупція не є «інфекцією», на яку може «захворіти» здорове суспільство. Вона є наслідком явищ та тенденцій політики, економіки та розвитку держави. Жодна країна не була ніколи повністю вільною від неї. Найбільш небезпечні форми корупції спостерігалися в країнах, що перебували у процесі політичного, економічного та соціального становлення [23; с. 6].

Протягом певного часу побутувала думка, що ті автори, які вважали, що політична корупція зокрема та корупція загалом властиві лише країнам, що розвиваються, насправді мали на меті не загострювати увагу на проблемі корупції в їхніх власних країнах [3; с. 21-22].

Іншим підходом, у межах якого вивчалася політична корупція, був структурний функціоналізм. У 1940-50-х рр. у межах структурно-функціонального підходу популярності набули дослідження, в яких згадувалось питання корупції у політиці. Ці дослідження базувалися на вивченні державного адміністрування, роботи уряду, ролі різних гілок влади в політичному процесі тощо. Л. Чемберлен твердив, що політика 1950-х рр. зосереджувалася більше на тому, що має бути зроблено і чого не зроблено, ніж на тому, як це має бути зроблено, на що, в свою чергу, впливала байдужість людей до якості урядового менеджменту, заяв щодо корупції та її шкоди [6; с. 93].

Спроби дослідити політичну корупцію з позиції структурно-функціонального підходу були поодинокими і не знайшли свого широкого визнання. Втім, до цього підходу дослідники час від часу поверталися. Фактично, вся історія застосування структурно-функціонального підходу до вивчення корупції доводить, що дослідження структури цього явища ускладнене неоднозначністю та багатогранністю природи політичної корупції та середовищем протікання, а саме, політикою, побіжно в структурі державних або урядових функцій або поведінці акторів. Політична корупція вважалась лише одним із дефектів чинної державної системи.

На зламі ХХ-ХХІ ст. Г. Монтінола та Р. Джекман [20; с. 155], Дж. Велч, Б. Пітерс [24; с. 145] почали вивчати такі явища, як структурна корупція та новий інституціоналізм. Основна увага у дослідженнях політичної корупції почала зосереджуватися на поведінці акторів, задіяних у корупції, одночасно аналізувалася велика кількість системних ефектів корупції: у вигляді проголошених та прихованих функцій.

У 30-х рр. ХХ ст. став популярним порівняльний підхід, який у сфері політологічних та соціологічних досліджень широко почав застосовуватися для вивчення політичної корупції аж у 1970-х рр.

У цей період з'являються роботи, у яких аналізується політична корупція та її прояви у різних країнах. Дослідник В. ле Вайн опублікував книгу «Політична корупція. Випадок Гани» (1975 р.). У ній автор пояснив, чому він надає перевагу терміну «політична корупція», а не «бюрократична корупція» чи «офіційна» корупція. В. ле Вайн узагальнив «загальний процес», звівши його до політичної корупції, і більш «розширений процес», – до випадку Гани [203; с. 136]. Провівши кілька інтерв'ю з людьми, залученими до процесу корупції, особливу увагу В. ле Вайн звернув на культуру політичної корупції Гани. Автор вивчав причини, наслідки політичної корупції Гани та зробив спробу порівняти їх із ситуацією в інших країнах [18; с. 120-140]. Це дослідження випадку політичної корупції Гани стало одним із перших практичних досліджень політичної корупції.

Свої праці компаративному аналізу різних проявів політичної корупції присвятили у 1970-х рр. Р. Коб, Дж. Рос, Г. Рос [7; с. 126-138], Дж. Пітерс, С. Велч [24; с. 976], А. Гайденгаймер [12; с.18]. Серед перших робіт із означеної теми, опублікованих на Заході, виділимо роботу англійського дослідника Дж. Скотта «Порівняльна політична корупція» [27]. У ній автор намагався презентувати своє широке бачення політичної корупції, проте було помітним тяжіння цього бачення до думок його попередників. Метою роботи було продемонструвати контури та динаміку «машинної моделі» політики в порівняльній перспективі та показати, що соціальний контекст, який стимулював цю «машинну політику» в США, є менш вираженим у нових державах. Під «машинною політикою» автор розумів модель розвитку, яка відповідальна за діяльність політичної «машини». Корупція та патронаж асоціювалися з урбаністичними політичними «машинами» в США. У зв'язку з цими термінами «політичні машини» позначалися як партикуляристичні, матеріальні нагороди для того, щоб визначити і розширити контроль над людськими ресурсами, тобто «машина» спеціалізувалася на організованому та розподіленому впливові на стадії примусу. Корупція спрямовувалася на максимізацію електорального успіху [27; с. 45-60].

До компаративного підходу до дослідження політичної корупції повертались і в 1980 рр., проте таке дослідження ґрунтувалося переважно на порівнянні політичної корупції у тоталітарних та демократичних режимах. Представником такого напрямку порівняльних досліджень політичної корупції виступив К. Джовіт [16; с. 290], А. Гайденгаймер зі своєю класичною працею «Політична корупція: читання з порівняльного аналізу» [13], Дж. Най [22], Р. Джекман та Г. Монтінола [20].

Порівняльний підхід до вивчення політичної корупції не втратив своєї популярності й наприкінці ХХ ст. Проте, починаючи з 1990-х рр., він застосовується у поєднанні з іншими підходами, такими як синергетичний, інституційний, біхевіоралістичний тощо. На початку 1990-х рр. ХХ ст. біхевіоралістичний підхід втратив свою популярність і частково до нього повернулись у кінці ХХ ст., але вже у поєднанні з міждисциплінарним та іншими підходами.

Біхевіоралістичний підхід, який сформувався у 1950-х рр., сфокусувався на дослідженні електоральної та партійної поведінки. У 1980-х рр. минулого століття біхевіоралісти почали застосовувати до політичних партій поняття «політичної корупції». Наприклад, Е. Константіні та Дж. Кінг використовували цей термін, щоб охарактеризувати особливе ставлення Демократичної партії США до деяких питань порядку денного [8, с.75].

З поширенням теорії «ігор», яка є галуззю прикладної математики, і активним використанням її у політичній науці з кінця 1950 рр., для вивчення корупції почали використовуватися теоретичні моделі (для визначення місця різних гравців, таких як політики, виборці, групи інтересів тощо). Підхід ґрунтується на раціональному виборі, але в теоретичних рамках «гри». Вибір між корупцією та відмовою від неї залежить не тільки від особистих пріоритетів та інституційного контексту, а й від стратегічної взаємодії з вибором інших. Фактично, чим поширенішою є корупція, чим нижчим є ризик викриття для тих, хто вирішив чинити незаконно, тим вищою є ціна, яку змушені платити чесні люди, й тим вищий для них ризик ізоляції [21, с. 42]. Цю думку підтримує М. Філл, який вважає, що люди, які перебувають у корумпованому середовищі, якщо не включаються у корупційну мережу, опиняються в ізоляції [25, с. 42].

Крім М. Філпа, дослідженням корупції у політиці в рамках теорії ігор займалися у різний час Ж. Тіроле [29], Р. Маерсон [21], П. Гейвуд [14; с.417-435]. Ж. Тіроле цікавився тим, як репутація впливає на позицію того чи іншого гравця у грі, пропонуючи модель групової репутації, яка є сукупністю індивідуальних репутацій. Дослідження Ж. Тіроле продемонструвало, що молодші члени групи можуть страждати від старших, що у свою чергу може спричинити відповідні умови, за яких перебудовуються групові репутації. Основне питання, яке цікавило Ж. Тіроле, це пояснення корупції як соціального явища і постійності його існування [29; с. 1-22].

Дослідник Р. Маерсон розробив теоретичну модель для передбачення ефективності різних електоральних систем для зменшення урядової (державної) корупції. Він вивчав ігри в ході голосування між партіями, корупційні рівні та позиції щодо питань

політики, відомі під час змагання за місця у парламенті. Зрештою він дійшов висновку, що санкціоновані вибори і пропорційне представництво є повністю ефективним у тому сенсі, що рівновага виключає корумповані партії зі змагання [21; с. 15-17].

Варто виокремити погляди на політичну корупцію Е. Генкіса, який обгрунтував думку, що явище політичної корупції варто розглядати різносторонньо – як з позиції системного, структурно-функціонального підходів, так і теорії «гри». Він зробив спробу вивчати політичну корупцію як симптом неналежного функціонування соціального організму, що потребує невідкладних заходів, з одного боку, та як приховану або частково приховану систему перерозподілу, яка живиться за рахунок недосконалостей основної системи, – з іншого. Як приклад недосконалої системи дослідник наводив авторитарну систему, в якій намагання знайти слабкі місця можуть призвести до розпаду системи [3; с. 215]. Як гру «політичну корупцію» сприймають тоді, коли вона є добровільною та підтримується як тим, хто дає хабара, так і тим, хто приймає хабар. Обидві сторони грають ролі, удаючи з себе «добропорядних» громадян, тобто не «помічаючи» корупційної дії [3; с. 221].

Доповнюючи спільне дослідження Д. дела Порти та С. Роуз-Акерман, Р. Реніка та Дж. Свенсон проаналізували літературу з проблеми корупції, що з'явилася за останні два десятиліття, і виокремили три спільні риси досліджень. Уся література базувалася на крос-державних аналізах, досліджувала дані про корупцію, зібрані з індексу сприйняття корупції, пояснювала корупцію як функцію державного політично-інституційного середовища. Усвідомлюючи напрямок наукового дискурсу, що існував до них, автори зауважили, що використання крос-державних даних тяжіє до вивчення макрофакторів і наслідків корупції та труднощів, витрат зі збиранням кількісних даних про корупцію, оскільки вивчення цього явища на основі сприйняття викликає сумніви під час дослідження великої кількості країн. Водночас, вони звернули увагу на те, що концептуально макродетермінанти не можуть пояснити різноманітність корупції всередині країни. Автори підтвердили цю тезу на прикладі двох загальних досліджень корупції в Уганді на початку 1990 рр. [17; с. 138-142].

Політичну корупцію аналізують також з позицій вивчення корупційних мереж. Мережевий підхід застосовувався переважно в контексті політичних партій або виборчого процесу і оформився у такому вигляді лише наприкінці 1990-х рр. [8; с.465]. Теоретичне вивчення політичних явищ за допомогою мережевого підходу почало застосовуватися в англо-американській практиці, де мережа ототожнювалась із політичною мережею зв'язків між акторами [1]. У контексті політичної корупції мережа підтримує нерівність

у владі через приєднання до влади, але нагадує про обмеження культурної легітимності та легальності [15]. Мережі політичного клієнтізму досліджували Д. дела Порта, А. Вануччі [2], І. Амундсен [5] та інші.

Спеціальні дослідження політичної корупції у рамках плюралістичного підходу були проведені такими вченими, як С. Коткін, А. Шайо [3], В. Мілер, О. Гроделанд, Т. Кошечкіна [4], Д. дела Порта, А. Вануччі [2]. Основна думка праці С. Коткіна та А. Шайо зводиться до того, що політичну корупцію не варто розглядати лише як економічну або моральну проблему, – до її вивчення варто застосовувати міждисциплінарний підхід. Проаналізувавши випадки корупції у різних посткомуністичних країнах, автори дійшли висновку, що корупція є політикою, яка для свого подолання вимагає правильного розуміння чим вона є у певних соціальних умовах та конкретній державі [3].

А. Гайденгаймер і М. Джонсон акцентували увагу на універсальному характері політичної корупції, поєднуючи цей підхід із компаративістським, крос-національним підходами до цього явища та інституційними мережами політичної корупції у деяких країнах. Було проаналізовано корупцію на двох рівнях: на рівні державного адміністрування та на рівні політичних партій. Особливий інтерес у дослідників викликали політичні партії, коли змінюється їхня функція делегування у результаті обирання представників політичних партій до державних структур, де їхні рішення з політичних перетворюються на адміністративні [13; с.43].

Поряд з культурним підґрунтям, політична корупція залежить від типу суспільства та історичного походження, тобто вона різна у кожній країні. На це впливає безліч комбінацій таких глобальних факторів, як бідність, урбанізація, освіта, рівень доходів населення тощо; і специфічних, таких як рівень корумпованості в країні та рівень корумпованості державних агенцій [13; с. 828].

Вищевикладене дозволяє нам зробити такі висновки. Аналіз літератури свідчить, що вивчення політичної корупції проводилося з позиції різних підходів, таких як моралістичний, системний, мережевий, структурно-функціональний, компаративістський та інституціоналістський. На вибір підходу впливала загальна «мода» на певну методіку, яка розроблялась та набувала певної популярності в той чи інший час. Проте у процесі досліджень одні підходи витримували випробування часом, а інші залишалися поодинокими спробами, де специфіка явища стикалася зі значними методологічними обмеженнями або невідповідністю.

Найпопулярнішим був морально-аксіологічний підхід до політичної корупції, проте широкого поширення набули

також компаративістський та біхевіоралістичний підходи. Компаративістський підхід – через те, що певний час політичну корупцію сприймали лише як проблему, властиву трансформаційним суспільствам та несформованим демократіям. Біхевіоралістичний підхід використовувався вченими, які основною причиною політичної корупції вважали недосконалість природи людини, яка піддається спокусі брати хабарі. Мережевий підхід до політичної корупції є ще досить новим і вимагає відмежування політичної корупції від її форм: клієнтизму та структурування корупційних мереж. Значно менше було спроб вивчати політичну корупцію за допомогою системного та структурно-функціонального підходів, оскільки явище політичної корупції є неоднозначним і досить важко виділити якусь структуру або спрогнозувати наслідки. Явище політичної корупції потребує детального вивчення, зважаючи на специфіку країни та середовища поширення.

Кожне десятиліття привносило щось своє у процес вивчення природи та особливостей політичної корупції, ставило перед вченими нові запитання. Утім, так і не було сформовано єдиного найоптимальнішого підходу до дослідження питання. Власне, у цьому не останню роль відіграли проблеми ідентифікації сутності цього явища.

1. Богуславська К. Становлення та розвиток мережевого підходу до вивчення політичних процесів [Електронний ресурс] // Політичний менеджмент. – 2007. – № 6. – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=59&c=131>

2. Дела Порта Д. Брудні оборудки: Учасники, ресурси та механізми політичної корупції / Д. Дела Порта, А. Ванучі; пер. з англ. С. Кокізіук. – К.: Видавництво «К. І. С.», 2006. – 302 с.

3. Коткін С. Політична корупція перехідної доби. Скептичний погляд / С. Коткін, А. Шайо ; пер. з англ. – К.: Видавництво «К.І.С.», 2004. – 440 с.

4. Мілер В. Звичаєва корупція? Громадяни та уряд у посткомуністичній Європі / В. Мілер, О. Гроделанд, Т. Кошечкіна; пер. з англ. – К.: Видавництво «К. І. С.», 2004. – 328 с.

5. Amundsen I. Political Corruption: An Introduction to The Issues [Електронний ресурс] / I. Amundsen // Chr. Michelsen Institute Working Paper. – 1999. – P. 1–39. – (Development Studies and Human Rights). – Режим доступу: <http://scholar.google.com.ua/scholar?q=network%2C+political+corruption&hl=en&lr=&btnG=Search>

6. Chamberlain L. The President as Legislator / L. Chamberlain // The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. – 1952. – Vol. 283, №94. – P. 93-112.

7. Cobb R. Agenda Building as a Comparative Political Process / R. Cobb, J. Ross, M. Ross // The American Political Science Review. – 1976. – Vol. 70, № 1. – P. 126-138.

8. Costantini E. Checkbook Democrats and Their Co-partisans:

Campaign Contributors and California Political Leader, 1964-1976 / E. Costantini, J. King // *American Politics Research*. – 1982. – Vol. 10, № 65. – P. 72-84. **9.** Ford H. The Results of Reform / H. Ford // *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. – 1903. – Vol. 21, № 69. – P. 76-83. **10.** George R. Increased Efficiency as a Result of Increased Governmental Functions / R. George // *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. – 1916. – Vol. 64, № 77. – P. 78-79. **11.** Haynes G. Representation in States Legislations. Iv. The Western States / G. Haynes // *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. – 1900. – Vol. 16, № 67. – P. 79-90. **12.** Heidenheimer A. Political corruption: Readings in Comparative Analysis / Arnold J. Heidenheimer. – New Jersey, New Brunswick: Transaction Publishers, 1978. – 582 p. **13.** Heidenheimer A. Political Corruption: Concepts and Contexts / A. J. Heidenheimer, M. Johnston. – New Jersey, New Brunswick: Transaction Publishers, 2002. – 970 p. **14.** Heywood P. Political Corruption: Problems and Perspectives / P. Heywood // *Political Studies*. – 1997. – Vol. 45, № 3. – P. 417-435. **15.** Huntington S. Corruption and Modernization / Samuel Huntington // *Political Corruption: Concepts and Contexts*. – New Jersey, New Brunswick: Transaction Publishers, 2002. – P. 253-263. **16.** Jowitt K. Soviet Neotraditionalism: The Political Corruption of a Leninist Regime / K. Jowitt // *Soviet Studies*. – 1983. – Vol. 3, № 3. – P. 275-297. **17.** Knack S. Measuring Corruption in Eastern Europe and Central Asia : A Critique of the Cross-Country Indicators / S. Knack // *World Bank Policy Research Working Papers*. – 2006. – № 3968. – P. 3-64. **18.** Le Vine VT. Political Corruption : The Ghana Case / Viktor T Le Vine. – Stanford : Hoover Institution Press, 1975. – 155 p. **19.** Leff N. Economic Development through Bureaucratic Corruption / N. Leff // *American Behavioral Scientist*. – 1964. – Vol. 8, № 3. – P. 8-14. **20.** Montinola G. Sources of Corruption: A Cross-Country Study / G. Montinola, R. Jackman // *British Journal of Political Science*. – 2002. – № 32. – P. 147-170. **21.** Myerson R. Effectiveness of Electoral Systems for Reducing Government Corruption: A Game-Theoretic Analysis / R. Myerson // *Discussion Paper*. – 1991. – № 956. – P. 1-23. **22.** Nye J. Why People Don't Trust Government / Nye J., Zelikow P., King D. – Harvard: Harvard University Press, 1997. – 234 p. **23.** Pandey S. Public Financial Management Reforms / S. Pandey // *Indian Journal of Public Audit and Accountability*. – 2007. – № 1. – P. 5-6. **24.** Peters J. Political Corruption in America: A Search for Definitions and a Theory, or If Political Corruption Is in the Mainstream of American Politics Why Is it Not in the Mainstream of American Politics Research? / J. Peters, S. Welch // *The American Political Science Review*. – 1978. – Vol. 72, № 3. – P. 974-984. **25.** Philp M. Conceptualizing Political Corruption / Mark Philp // *Political Corruption: Concepts and Contexts*. – New

Jersey, New Brunswick: Transaction Publishers, 2002 – P. 42-43. **26.** Rogow A. Power, Corruption, and Rectitude / A. Rogow, H. Lasswell. – Westport: Greenwood Publishing Group, 1963. – 143 p. **27.** Scott J. Comparative Political Corruption / James C. Comparative Political Corruption. – Wisconsin : Prentice-Hall, 1972. – 166 p. **28.** Simons S. Social Decadence / S. Simons // The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. – 1901. – Vol.18, № 63. – P. 67. **29.** Tirole J. A Theory of Collective Reputations (with Applications to the Persistence of Corruption and to Firm Quality) / J. A. Tirole // The Review of Economic Studies. – 1996. – Vol. 63, № 1. – P. 1-22.

УДК 328.18

ГРУПОВІ, ЗАГАЛЬНІ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ІНТЕРЕСИ ЯК ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Рудницький С. В.

Розглянуто співвідношення групових, загальних та індивідуальних суспільно-політичних інтересів. Встановлено взаємозалежність між інтересами політичних лідерів і груп, між специфічними інтересами сегментів суспільства і загальносуспільними інтересами, підкреслено роль і значення групових інтересів і груп інтересів у суспільно-політичній системі.

Ключові слова: *суспільно-політичні інтереси, загальнонаціональні, індивідуальні, групові інтереси, групи інтересів.*

The question of relations between group, common and individual political interests was examined. In the paper the author observed interdependence between interests of political leaders and groups, specific interests of segments of society and common national interests, underlined the role and importance of group interests and group of interests in social and political system.

Keywords: *social and political interests, common national, individual, group interests, groups of interests.*

Суспільно-політичні інтереси відіграють ключову роль у становленні та розвитку суспільства, в процесі функціонування політичної системи, оскільки саме інтереси спонукають суспільно-політичних акторів до дії. Тому всебічний аналіз сутності суспільно-